

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

a farby života

noxi

**Caroline Bernard: FRIDA KAHLO UND DIE FARBEN DES
LEBENS. Roman**

© Aufbau Verlage GmbH & Co. KG, Berlin 2019

**(Published with Aufbau Taschenbuch; »Aufbau Taschenbuch«
is a trademark of Aufbau Verlage GmbH & Co. KG)**

Translation © 2023 by Kristína Krištofičová

Cover design by bürosüd in Munich

for Aufbau Verlage GmbH & Co. KG in Berlin by use of an image

© Witold Skrypczak

Slovak edition © 2023, 2023 (elektronická verzia) by NOXI

Všetky práva sú vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani prenášať v akejkoľvek podobe či akýmkoľvek spôsobom – elektronicky, mechanicky, fotokopírovaním, nahrávaním alebo inak – bez predchádzajúceho písomného súhlasu vlastníka autorských práv.

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

Prológ

December 1939

Neskoro ráno vstúpila Frida rýchlymi krokmi do svojho ateliéru. Lieky proti bolesti vždy zaberali najlepšie v tomto čase. Zlatisté slnečné svetlo prenikalo cez okná a doslova rozžiarilo jej maliarsky stojan. „Dobré ráno, sestrička,“ pozdravila kostru z papierovej hmoty, ktorá na ňu čakala na stoličke v rohu. Bola pomaľovaná pestrými farbami a bola oblečená do jednej z Fridiných spodničiek. Na starom stolárskom ponku mala v sklenených fľaštičkách pripravené farby. Vedľa nich stáli hlinené nádoby s veľmi jemnými štetcami, ktorých chlípky neboli oveľa väčšie než jej mihalnice, a hrubšími, ktoré pripomínali otcove štetky na holenie.

Na stenách viseli fotografie, kresby a staré masky, ktoré v slnečnom svetle vyzerali ako živé. Na niekoľkých stoloch a nízkych skrinkách boli porozkladané jej bábiky a rozprávkové bytosti, ktoré za tie roky vytvorila. Ďalej tam mala knihy, zápisníky a kvety v bujných kyticích a nespočetné množstvo ďalších vecí, ktoré milovala, na

ktoré sa rada pozerala a ktoré jej slúžili ako inšpirácia. Cudším ľuďom by sa táto izba mohla zdať neusporiadaná a preplnená, bez ladu a skladu, ale pre ňu bolo všetko na svojom mieste. Na policiach boli jej knihy tematicky zoradené, zakladače s novinovými článkami a korešpondenciou boli na chrbtoch úhľadne označené. Diego si ju kvôli tomu občas doberal, ale povedala mu, že je to dedičstvo po jej nemeckom otcovi. Potrebovala oboje: byť obklopená množstvom vecí a zároveň v nich mať poriadok.

S úsmevom sa rozhliadla po miestnosti a kochala sa dôverne známym a starostlivo navrhnutým prostredím.

Plná očakávania sa postavila pred stojan a siahla po látke, ktorú včera večer prevesila cez obraz. Prvýkrát sa rozhodla pre formát v životnej veľkosti, tentoraz to však inak nešlo. Všetky jej obrazy boli pre ňu dôležité, ale tento pre ňu znamenal viac ako ostatné. Jediným pohybom stiahla látku a objavili sa dve hlavy. Dvakrát sa na ňu spod hustého obočia, ktoré sa stretalo pri koreni nosa a pripomínalo rozťahnuté krídla vtáka, pozerali jej vlastné oči. Predsa však boli rozdiely medzi týmito dvoma Fridami nezameniteľné. Tá naľavo mala belšiu a jemnejšiu pleť ako tá napravo, ktorá bola tmavá ako Indiánka. Žena naľavo bola jemne nalíčená, vlasy mala umne spletené a upravené do lesklých vlín. Žena napravo mala náznak jemných fúzikov, vlasy mala prísne stiahnuté dozadu a neboli také lesklé. Tieto drobné rozdiely boli

mätúce, človek sa musel pozrieť zblízka, aby ich dokázal pomenovať.

Dlho sa pozerala na obraz, potom vzala do ruky štetec a pokračovala v práci na pozadí, ktoré tvorila len obloha s bielymi oblakmi, ale myšlienkami bola s Fridami na plátne. Tu sú dve ženy, ktoré v sebe zjednocujem, pomyslela si, keď na plátno jemne nanášala bielu farbu. Ženu, ktorá chce žiť, ako sa jej páči, a ženu, ktorá nesie bremeno tradície a histórie.

Mala pocit, akoby jej v hrudi prudko mával krídlami veľký vták, akoby jej srdce malo vyskočiť z hrude. Bol podobný pocitu, ktorý ju prepadol, keď opäť v mysli počula Diegove slová, to jediné slovo, ktoré zmenilo jej život. Štetec sa zastavil vo vzduchu. Musí sa sústrediť na obraz, maľovať, musí sa nájsť v dvoch Fridách na plátne, pretože sa sama sebe stratí.

Dlho sa bez pohnutia dívala na plátno, niečo mu chýbalo, niečo veľmi rozhodujúce. Zrazu vedela, čo to je. Netrzeplivo hodila štetec na stôl, ani sa ho nesnažila umyť a siahla po inom. Namiešala odtieň červenej s prímiesou magenty, jej obľúbenej farby, ktorá pre ňu znamenala všetko, čím Mexiko bolo: život a lásku. Bez toho, aby spustila oči z obrazu siahla za seba do poličky po jednu z mnohých kníh o anatómii. Po krátkom listovaní našla tú správnu stránku. Potom rýchlymi ťahmi načrtla svoj nápad. Na šaty každej Fridy nakreslila srdce. Komory srdca a cievy boli otvorené, cez látku sa tiahli červené

tepny. Jedna sa otvorene končila na bielych šatách európskej Fridy. Na sukňu kvapkala krv, no ani spinkou sa jej zastaviť krvácanie nepodarilo.

Znova sa pozrela na ruky, ktoré si obe postavy podávali. Spojenie medzi nimi bolo oveľa silnejšie a musí sa stať ešte výraznejším! Nakreslila jemnú, tenkú čiaru, tepnu, ktorá spájala dve srdcia. Bola to tá istá krv, ktorá prúdila v oboch, ten istý pulzujúci tep, ktorý im dodával silu. Spoločne obe Fridy, ktoré spojila, mali nájsť dosť sily na to, aby prežili, nech sa stane čokoľvek.

ČASŤ I.

Zničený stĺp 1925 – 1930

Kapitola 1.

September 1925

„**A**teraz sa už prestaň flákať a pod!“
Alejandro chytil Fridu za ruku a chcel ju potiahnuť za sebou. Medzi lopatkami pocítila husiu kožu ako vždy, keď sa dotkli. Napriek tomu sa od neho odtiahla.

„Počkej ešte chvíľu. Nechala som si tam zápisník.“

Keď sa vrátila, na konci ju čakal nielen Alejandro, ale aj ich spoločný priateľ Miguel. Spomalila, aby ho mohla nerušene sledovať. Alejandro Gómez Arías bol pekný a vysoký, mal lesklé vlasy a oblek nosil s nonšalantnou nenútenosťou. Padol jej do oka hneď v prvý deň. Chodil o tri triedy vyššie ako ona a patrila do skupiny kamarátov, ktorých volali *cachuchas* podľa bekoviek, ktoré nosili. *Cachuchas* boli inteligentní, poznali najnovšiu literatúru a milovali maľovanie. Ich veľkým vzorom bol revolucionár José Vasconcelos, ktorý ako minister školstva odštartoval kampaň za gramotnosť a presadzoval nové štandardy v hodnotení umenia. Predtým, ako sa k nim Frida pridala, skupinu tvorili výlučne mladí muži. Na

preparatórium, vyššiu strednú školu, totiž chodilo len veľmi málo dievčat. Frida sa tu pripravovala na štúdium medicíny, napriek všetkým námietkam svojej matky. Chcela sa stať lekárkou. Škola však pre ňu znamenala predovšetkým kus slobody. Tu mohla konečne uniknúť zo zovretia svojej rodiny a z dohľadu rodičov a susedov. Každý deň chodila električkou z ospalého predmestia Coyoacán do centra mesta.

Vyhrnula si pletené pančuchy, až sa jej stratili pod lemom tmavej plisovanej sukne, a rozbehla sa. Keď bežala okolo chlapcov, štuchla Alejandra lakťom. „Kde sa toľko flákaš?“ okríkla ho, keď sa vedľa neho prehnala smerom ku schodom dole.

„Frida! Počkaj chvíľu. Správaš sa neuveriteľne!“

Otočku schodov vybrala s príliš veľkou rýchlosťou, sukňa jej viala okolo nôh. Takmer zletela zo schodov, ale stihla sa zachytiť zábradlia.

„Frida!“ zakričal znovu. „Ničíš povest' žien na tejto škole!“

Prevrátila očami. Milovala Alejandra celým svojím srdcom, ale prečo nedokázal pochopiť, že akýkoľvek pohyb je jej súčasťou? Napriek prekonanej detskej obrne a pokrivenej pravej nohe? Nevedela si predstaviť život bez rýchlosti, lezenia a tancovania. To už musel predsa dávno pochopiť. Prečo od nej celý svet očakáva, že bude ladne kráčať po schodoch a nikdy sa nezadýcha? Len preto, že je žena? Samozrejme, je žena, ale taká prudká, aká chce byť!

Náhle sa uprostred schodov zastavila a Alejandro do nej prudko vrazil.

„Mne sa páči, aká som. Ty sa len bojíš, že budem rýchlejšia ako ty,“ zvolala.

Ťažko dýchal, stál o schod vyššie nad ňou. Tmavé vlasy mu padali do čela a pery mal žiarivo červené. Sklonil sa k nej a pritisol svoje pery na tie jej. Nechala ho, nech ju pobožká, no vzápätí mu vykĺzla a pokračovala po schodoch dolu a naprieč cez tienisté nádvorie.

Na ulici ich privítalo dusné popoludnie. Bol september, obdobie dažďov sa pomaly chýlilo ku koncu a vzduch bol vlhký. Ráno mierne pršalo a budovy vyzerali ako práve umyté.

Kráčali po Calle Argentina smerom na Zócalo. Zócalo bolo obrovské centrálné námestie mesta s katedrálou a Národným palácom. Stretávali sa tu všetci, kaukliari aj potulní muzikanti, predavači aj podvodníci, politici aj obyčajní ľudia. Frida spomalila, pretože sa jej nechcelo ísť domov. Coyoacán bol taký nudný! *Jediné* vzrušenie ponúkalo zaprášené námestie Plaza Hidalgo pred kostolom, ale tam každý každého poznal, stále ste boli pod prísnyim drobnohľadom susedov a kňaza. V uliciach hlavného mesta sa ľudia tlačili na trhoch a v pouličných kaviarňach. Na Zócalo hrala hudba, ľudia pobehovali s transparentmi alebo predvádzali kúzelnícke triky. Vždy sa bolo na čo pozeráť. Tu mohla Alejandra beztrešne pobožkať.

Terasy kaviarní boli dnes kvôli daždivému počasiu skôr prázdne. Indiánky si i napriek škaredému počasiu rozložili svoje jednoduché stánky z drevených dosiek. Frida si rozťahla malý dáždnik a pomaly sa prechádzala okolo nich. Obchodníčky sedeli pred kovaným plotom katedrály alebo v tieni múrov domov a ponúkali na predaj ovocie a zeleninu, výšivky i keramiku. Dokonca sa už dali nájsť aj prvé lebky z farebnej cukrovej hmoty, hoci do Dia de los muertos, Dňa mŕtvych, zostávalo ešte niekoľko týždňov.

„Nemáš sa dnes stretnúť s Fernandom?“ spýtal sa Alejandro a snažil sa vyhnúť jej dáždniku. „Veď vôbec neprší!“

„Ale ten dáždnik je taký pekný, nemyslíš?“ Otočila ho v ruke, takže strapce pripevnené k lemu sa zatriasli. „Dnes k Fernandovi nepôjdem.“

Fernando Fernández bol reklamný grafik a priateľ jej otca, ku ktorému chodila dvakrát týždenne na hodiny kreslenia. Za odmenu mu pomáhala v obchode.

Zastavili sa pred jej obľúbeným stánkom, kde sa predávali amulety a malé votívne obrázky namaľované na plieškoch. Tieto obrázky, ktoré slúžili ako ďakovné obety alebo prosby svätým patrónom, ilustrovali tie najbláznivejšie príbehy o potrebách a starostiach obyčajných ľudí. Prstom prechádzala po vystavených retablos a čítala jednotlivé nápisy. Akoby na pliešku zachytávali dušu mexického ľudu, pomyslela si s úctou. Staršia Indiánka ju spoznala.

„Mira,“ povedala, „pozri, toto je nové.“ Ukázala na niekoľko obrázkov veľkosti pohľadnice.

„Vidíš? Žena ďakuje svojmu manželovi, že ju neprichytil pri nevere, a sľubuje mu, že mu už bude navždy verná. To by mohlo byť pokojne o tebe,“ povedal Alejandro.

„Veď som ti o Fernandovi povedala. A okrem toho, nezašlo to až tak ďaleko. Keď ťa nabudúce podvediem, požiadam o božskú pomoc, aby si ma neprichytil.“

Bože, prečo to len povedala? Rýchlo vzala jeho ruku a pobožkala ju. „Len som žartovala,“ zašepkala bezstarostne. Jej pozornosť zrazu upútal amulet veľký asi ako dlaň. Bol žiarivo červený so žltými bodkami. Vedľa neho ležalo malé plechové srdiečko s farebným smaltovým okrajom. Srdiečko zobrazovalo muža a ženu z profilu. Očividne to boli milenci. Vzala oba pliešky do rúk a ukázala ich Alejandrovi.

„Ktorý?“ spýtala sa.

„Vezmi si tento,“ ukázal na amulet.

„Ale nie... Radšej by som si kúpila to srdiečko,“ významne sa naňho zahľadela.

„Teraz už môžeme,“ povedala mu s úsmevom a zavesila sa mu na rameno, len čo si starostlivo uložila plechové srdce do vrečka sukne.

Povedľa nich stála električka ťahaná koňmi, ktorá išla sotva rýchlejšie než oni. Fride udrel do nosa prenikavý pach spotených zvierat.

„Tá je naša,“ povedal Alejandro a chcel nastúpiť.

„Počkaj, nechala som si dáždník pri stánku!“ zakričala. „Hneď som späť!“

Kým sa vrátila, električka už bola preč.

„Nevadí, pôjdeme autobusom. Aspoň tolko nesmrdí,“ navrhla.

Nové autobusy nejazdili v meste dlho. Vozidlá zväčša tvorili staré modely fordov zo Severnej Ameriky, ktoré boli prerobené na účely verejnej dopravy. Jazdiť autobusom sa považovalo za módne. V tej istej chvíli vyšiel spoza rohu červený autobus s nápisom *Coyoacán*. Frida bežala popri vozidle, až kým nebola na úrovni otvorených dverí.

„Zastavte! Chcem ísť s vami!“ zakričala na vodiča a vyskočila na nízky schodík.

Vodič zabrzdil a obrázok Panny Márie Guadalupskej sa na čelnom skle zúrivo rozkmital.

„A môj priateľ tiež,“ povedala bez dychu. Podala ruku Alejandrovi a aj on naskočil.

Pretlačila sa okolo ostatných cestujúcich sediacich na dlhých drevených laviciach po oboch stranách. Autobus sa s trhnutím opäť rozbehol a ona padla na muža s veľkým bruchom. S námahou zachytili rovnováhu a chytila sa jednej z tyčí. Alejandro sa vtisol veľa nej. Cítila jeho telo blízko pri sebe, pozrela sa naňho a usmiala sa. Cez otvorené okná sa dovnútra vanula vôňa tortíl. Vodič prudko zabočil a ona sa k Alejandrovi pritísila ešte bliž-

šie. Cítila, ako mu búši srdce. V bruchu pocítila jemné vzrušenie.

„Prepáč,“ zašepkal, ale z jeho pohľadu vyčítala, že aj on si ich vzájomnú blízkosť užíva.

Na ďalšej zastávke nastúpili dvaja muži v hrubých bundách pofíkaných od farby. Keď sa postavili vedľa nej, zacítila terpentín. Chlapi niesli kýbeľ a jeden z nich v ruke balansoval s vreckom vytvoreným zo zložených novín, ktorého okraj sa na slnku leskol. Občas sa do vzduchu vznieslo zopár pozlátkových vločiek.

„To je zlato?“ spýtala sa zvedavo.

Muž prikývol. „Na fresky v opere.“ Podržal pred ňou vrecko a ona si mohla bližšie pozrieť drobné kúsky zlatého laku.

Letmo začula škrípanie blížiacej sa električky, ale stále sa sústredila na žiariaci zlatý prach. Drobná čiastočka preletela vzduchom a zachytila sa jej na chĺpky na predlaktí. Pokúsila sa ju odstrániť končekom prsta. Zrazu sa ozvalo prenikavé zvonenie, autobus strhlo do strany a rozkýval sa. Bezmocne sa pokúsila uchopiť rukoväť, ktorú pustila, aby sa natiahla po zlatý prášok.

Potom sa ozvalo ohlušujúce škrípanie a piskot. Zlatý prach vyletel do vzduchu a zasypal ju. Sila nárazu ju zhodila z nôh.

„*Diós mio!*“ počula, ako žena vedľa nej v panike kričí. Videla trblietavý, zlatistý vzduch, počula škaredé škrípané zvuky, krik ľudí. Ruky mala zrazu pod sebou, nohy

vo vzduchu. Už nič nevidela, len zlato, ktoré sa jej lesklo na rukách. Potom sa objavili strieborné črepiny, ktoré jej pripomínali diamanty. Následne ju hodilo o podlahu. Nad hlavou jej svietilo slnko a jeho lúče na ňu dopadali v takom uhle, že žiarila, akoby bola sama zo zlata. Kde je Alejandro? Ešte pred chvíľou stál vedľa nej. Potom k nej niečo náhle letelo, niečo lesklé, ale tentoraz to nebolo zlaté, bolo to dlhé a špicaté. A potom prišla bolesť.

Kapitola 2.

Frida sa zobudila a prvé, čo uvidela, bol trblietavý zlatý prach. Alebo je to svetlo lampy, ktoré jej svieti do tváre? Chcela sa na seba pozrieť, ale nedokázala zdvihnúť hlavu. Mala pocit, že je pribitá k vankúšu, rovnako ako celé jej telo k posteli. Telo jej akoby horelo a zároveň bolo ľadovo studené, cítila sa v ňom úplne cudzo, ako keby bola zabalená do vaty. Uvedomila si, že leží v akejsi škatuli, ktorá znemožňuje akýkoľvek pohyb. Pokúsila sa pohnúť prstami na nohách, ale nešlo to. Zaplavila ju vlna paniky. Prenasledovala ju rozptýlená spomienka: hluk, praskanie a škripot. Som mŕtva, pomyslela si zúfalo. Som mŕtva a ležím v rakve.

„Frida. Som tu s tebou.“

Niektó sa nad ňu sklonil a priblížil svoju tvár k tej jej. Prečo tu je Matita? Chcela vysloviť meno svojej staršej sestry, ale pery ju neposlúchali. Matita pred rokmi utiekla s nejakým mužom. Odvtedy ju nikto z rodiny nevidel. Takže sestra bola mŕtva a ona tiež?

Matita sa nad ňu sklonila nižšie. Frida videla v jej očiach slzy.

Opäť sa pokúsila prehovoriť, ale jazyk sa jej prilepil na podnebie. Nedokázala zo seba vydať viac ako ston. A potom sa bolesť vrátila. Neuveriteľná bolesť, ktorá jej telom prechádzala vo vlnách, duniac a šklbajúc, na chvíľku akoby mierne ustupovala, no vzápätí udrela s ešte väčšou silou. Nedala sa lokalizovať, bola všade. Bolo to neznesiteľné. Potom všetko zastrela tma.

Keď sa znovu zobudila, Matita stále sedela pri jej posteli.

„Som tu, Frida,“ povedala rovnako ako prvýkrát. „Si v nemocnici. Mala si nehodu. Autobus...“

Pomaly si spomenula. Električka, ktorá narazila do autobusu, zlatý prach a črepiny, hluk a potom už nič. Bolesť sa vrátila, ale nechcela znovu omdlieť, nie, kým nebude mať odpovede na svoje otázky.

„Alejandro?“ zašepkala. Slová jej vyšli z úst ako lepková kaša. „Ako sa má?“

Sestra jej lyžičkou nakvapkala na pery trošku vody. „Nebol zasiahnutý toľko ako ty. Je v poriadku.“

„Prečo si tu? Kde sú mama a ocko?“

Sestra jej položila ruku na predlaktie. „Čítala som o tej nehode v novinách. Spomínali tvoje meno. Tak som prišla.“

„A čo ja? Nemôžem sa hýbať. Som ochrnutá?“

„Máš veľa zranení v podbrušku. Operovali ťa,“ sklopila oči.

Frida veľmi opatrne zdvihla hlavu, len o niekoľko centimetrov, aby sa pozrela na svoje telo. Uvidela posteľnú plachtu, pod ktorou sa črtala jej štíhla silueta. Nohy mala pripevnené k spodnej časti postele pružnými obväzmi. Napála svaly na stehnách a prešla ňou bolesť. So stonaním sa zvalila na vankúš.

„Lekári hovoria, že by si sa nemala hýbať, aby sa všetko mohlo dobre zrást,“ povedala Matita. „Preto ťa priviazali.“

„Čo sa mi má opäť zrást? Povedz mi to!“

Matita ťažko prehltnula. „Aj tak sa to dozvieš... Tyč z autobusu ti prepichla bok a vyšla z... podbruška. Máš poranenú obličku. Okrem toho máš zlomený krčok stehennej kosti a ľavú nohu máš zlomenú na jedenástich miestach...“

„Ľavú?“ zašepkala Frida, „tú zdravú nohu?“

Jej sestra prikývla.

„Čo ešte? Chcem vedieť všetko.“

„Zasiadlo ti aj pravú nohu. Bola rozdrvená a vyklíbená. A aj ľavé rameno si mala vyklíbené.“

Frida privrela oči. „Kde sú mama a ocko?“ spýtala sa znovu.

„Mama sa so mnou stále nerozpráva. To, čo ti teraz poviem, viem od Cristiny. Doma sú všetci v šoku a... no-

sia čierne oblečenie. Keď sa mama dozvedela o nehode, niekoľko dní nejedla ani nerozprávala. Odmietla prísť do nemocnice.“

„A ocko?“

„Zo všetkých tých obáv ochorel. Vieš...“

„Chceš povedať, že mal záchvat?“ Otec trpel epileptickými záchvatmi už roky, ale trvalo dlho, kým sa o tom v rodine začalo hovoriť.

V mysli jej naraz prebehli záblesky spomienok. Bola ešte dieťa, keď Guillermo dostal svoj prvý záchvat. Divoké šklbanie nôh, vyvrátené oči... Tri dni po tomto incidente Matita zmizla. Až po rokoch pochopila, že obe udalosti nemajú nič spoločné.

Matita si zhlboka vzdychla. „Frida, musíš im dať čas, aby si na túto situáciu zvykli. Tvoja nehoda bola pre nich šok. Kým prídu, budem tu ja. Vo dne v noci.“ Vzala Fridu za ruku a jemne ju stisla. „Som rada, že sme sa znovu zišli, aj keď za týchto okolností...“

Frida zvrela oči.

Žena ležiaca na predposlednom lôžku sa začala modliť Zdravas Mária tupým hlasom. „Svätá Mária, Matka Božia, pros za nás hriešnych, teraz i v hodinu našej smrti. Amen. Zdravas...“ Celé hodiny nerobila nič iné, čo Fridu privádzalo do polovičného šialenstva. Ako nenávidí túto nemocnicu! Ležala s ďalšími dvadsiatimi piatimi ženami vo veľkej, holej miestnosti, kde bolo neustále

šero. Malé okná boli umiestnené tak vysoko, že nebolo vidno von. Vzduch bol vydýchaný a zatuchnutý, navyše tam bolo strašne horúco. Medzi posteľami boli umiestnené paravány, ktoré vytvárali klamlivý pocit súkromia, pretože stáli len vedľa čiel postelí. Počula každý zvuk, chrápanie, nárek a plač ostatných žien, ale tá modliaca sa ženská jej obzvlášť brnkala na nervy. Ostatné pacientky si mohli aspoň sadnúť alebo dokonca urobiť pár krokov. Ona, naopak, bola odsúdená nehybne ležať na chrbte a pozeráť sa do stropu. Bez sestry by zomrela od nudy. Vždy, keď sa prebudila z nepokojného spánku, Matita sedela pri nej. Ako neskonale jej za to bola vďačná! Sestra nehybne sedela na nepohodlnej stoličke pri posteli a pletla, dávala jej piť, nosila jej jedlo a krmila ju, čítala jej a rozosmievala ju bláznivými príbehmi.

Snažila sa byť silná, kým bola Matita s ňou. Keď sa vonku zotmelo, všetci návštevníci museli odísť. Každý večer sa s ťažkým srdcom pozerala, ako odchádza, a potom, čo na ňu sestra takmer potichu pri dverách zavolala: „Dovidenia zajtra!“, jej hlava vyčerpane padla na vankúš. Onedlho svetlo zhaslo a pacientky zahalili tieň. Každá mala svojho vlastného démona, svoje vlastné nočné mory.

Z jednej zo susedných postelí sa ozvali potláčané stony, ktoré sa zmenili na tiché kňučanie, a potom nastalo ticho.

Toto ticho ju ťažilo ako kameň. Takmer si želala stony a modlitby ženy ležiacej na vedľajšej posteli. Potom by sa na ňu mohla hnevať, a to by odvrátilo jej pozornosť od nekonečného zúfalstva, ktoré ju za tmy vždy prepádalo. Ešte pred niekoľkými dňami, až do tej strašnej nehody, bola bezstarostnou tínedžerkou so šťastnou budúcnosťou. Jej život bol plný farieb a tajomstiev, ktoré čakali len na to, aby ich s radosťou a zvedavosťou objavila a rozlúštila. Ale teraz? Žiadne tajomstvá už neexistovali. Nič viac sa už nedalo očakávať. Akoby Zem ožiaril obrovský blesk a celú ju osvetlil. Jej planéta sa stala planétou bolesti, prehľadnou ako ľad, za ktorou sa skrývala prázdnota. Musela absolvovať všetky lekcie života v jednej sekunde, v okamihu nehody. Celý život bude chromá a trpieť bolesťami. Jej život sa skončil ešte skôr, než vôbec začal. Po zvyšok noci sa snažila predstaviť si svoj budúci život a nech sa akokoľvek veľmi snažila, nič krásne v ňom nenachádzala. Videla sa ako stará žena, v ktorej živote už nie sú žiadne zázraky. Prepadla ju vlna paniky. Po tvári jej stekali slzy, zdvihla ruku, aby si ich utrela, a pocítila, ako jej chrbtom prechádza bolesť. Ani táto neškodná úľava jej nebola dopriata! Nie, nechcela takto žiť. Lepšie by bolo, keby bola mŕtva. Pre lekárov bolo medicínskou senzáciou, že aj napriek ťažkým zraneniam ešte stále žije. A čo keby jednoducho prestala bojovať o život, ktorý pre ňu už nemá nijaké čaro? Tá myšlienka mala v sebe čosi lákavé a ukolísala ju do nepokojného spánku.

Keď sa na druhý deň zobudila a pozrela sa na posteľ svojej susedky, ktorá v noci stonala a potom náhle zmĺkla, zistila, že je prázdna. Stála tam zdravotná sestra a práve vymieňala plachty. „Som si istá, že čoskoro príde nová pacientka,“ povedala Frida.

Hlavou jej prebehla myšlienka. Čo keď tá žena zomrela namiesto nej? Aby jej ukázala, aké je to byť mŕtva? Že smrť všetko nenapraviteľne zruší a je konečná? A čo ak pre ňu okrem bolesti existoval aj iný život? Alebo skôr život s bolesťou? Mala by odvahu to skúsiť? Koniec-koncov, ešte stále žila, hoci si nikto nemyslel, že prežije. Čo keď prežila práve preto, aby to všetkým ukázala? Našla by v sebe na to dosť sily, ako to už raz urobila po detskej mozgovej obrne?

„Áno,“ povedala nahlas. A znova: „Áno!“

„Smrť tu v noci tancuje okolo postelí,“ povedala, keď Matita o chvíľu prišla s voňavými škoricovými slimákmi na raňajky. „Videla som ju. Ale mňa nedostane!“

Sestra na ňu prekvapene pozrela. „Frida! Čo to táraš?“

„Hovorila som s ňou a dala som jej jasne najavo, že so mnou ešte nemá počítať.“ Zaškerila sa. „Môžeš mi zajtra priniesť papier a pero?“ poprosila ju. „A nejakú tvrdú podložku na písanie? Chcem napísať Alejandrovi. Potrebujem si ujasniť niekoľko vecí.“

Pri nehode bol zranený aj on, ale nie vážne. Starali sa oňho doma. To jej aspoň povedali ostatní *cachuchas*,

ktorí ju párkrát prišli navštíviť. Ak Alejandro nemôže prísť osobne, prečo jej nenapíše? To ani necíti potrebu ju utešiť a vypočuť si ju? Je mu jedno, ako veľmi trpí? Obviňoval ju z toho, čo sa stalo? Keby sa nebola bývala flákala, keby nebola bývala kúpila na trhu to plechové srdce a potom si ešte aj zabudla dáždňik, neboli by bývali zmeškali električku a tá nehoda by sa im nebola bývala stala.

„Hovorili ste s Alejandrom?“ Je na mňa naozaj nahnevanný?“ spýtala sa Miguela, keď sa popoludní objavil s kvetmi a čokoládou v náručí. Len s ťažkosťami z neho dokázala odtrhnúť oči, vyzeral taký mladý, zdravý a odvážny. „Povedz mi, hnevá sa na mňa, a preto sa neozýva?“

Sklopil oči a Frida mohla obdivovať jeho dlhé riasy. „Neviem,“ odpovedal. „Najlepšie bude, ak sa ho na to spýtaš sama.“

„Ale ako? Veď sem vôbec nepríde! To sa mám za ním doplaziť ja?“

Strávila nepokojnú noc. O niekoľko postelí ďalej žena stále dookola recitovala ruženec. Frida podráždene zavrela oči. Najradšej by na tú ženskú zakričala, že jej modlitby sú zbytočné.

Už pred niekoľkými rokmi zistila, že milosrdný Boh neexistuje... Na ten deň si stále jasne pamätala. Mala vtedy trinásť a ako zvyčajne sprevádzala matku so setrami

do kostola. Kostol San Juan Bautista stál len pár ulíc od ich domu. Matka v ňom mala vyárendovanú lavicu s jej menom. Len čo Frida prekročila prah mohutného portálu za matkou a sestrami, ocitla sa v inom svete. Z oslepujúceho svetla vonku vstúpili do chladného prítmnia chrámu. Vôňa kadidla nahradila vôňu vyprážaných churros. Hluk ulice sa zmenil na tiché šumenie modliacich sa ľudí. Kráčali po hladkej dlažbe popretkáwanej drevenými lavicami. Prežehnali sa a lavička jemne zapraskala, keď si na ňu sadli. Frida sa potajomky rozhliadala tak, aby si to matka nevšimla. Páčilo sa jej zlato na oltári, brokátom vyšívane oltárne obrusy aj stropné maľby. Tie ju oslovovali nie pre ich náboženský význam, ale pre farby. Cez bočné okno dopadal do chrámovej lode jasný slnečný lúč, v ktorom tancovali milióny drobných prachových zrníčok, a rozžiaril Ježiša na kríži. Sledovala lúč svetla smerom nahor a všimla si hlboké praskliny v drevenom strope. V rohoch sa nahromadili husté pavučiny. Keď jej pohľad opäť padol na Ježiša, už v nej nevyvolával mierny úsmev. Vyzeral úplne ľahostajne. Potom jej zrazu došlo, že ten vychudnutý muž na kríži nemohol byť Spasiteľom sveta! Ak by ním bol, prečo dovolil, aby sa v uliciach mesta strieľalo do ľudí? Prečo dovolil, aby cirkev v Mexiku bola nástrojom útlaku a kontrarevolúcie? Prečo dostala detskú obrnu, keď bola nevinným šesťročným dieťaťom? Prečo jej otec, dobrosrdečný človek, trpel epileptickými záchvatmi? Rozčúlene si vydýchla a matka sa na ňu va-

rovne pozrela. Vo Fridinom vnútri zúrila búrka. Nemohla prestať myslieť na svoje precitnutie a zmietal ňou pocit triumfu. S následkami detskej obrny sa musela vyrovnáť sama, nijaký milosrdný Boh ju neutišil. Bola slobodná! Slobodná vyrovnáť sa so svojím postihnutím a nenechať sa ním poraziť. Oslobodila sa od bremena náboženstva. Bude sa spoliehať len sama na seba. Aký nádherný pocit! Keď jej matka pokynula, že odchádzajú, opustila chrám ako posledná. Prvý raz v živote sa pred oltárom neprežehnala. Zaváhala, kým prekročila vysoký prah dverí, ale potom urobila rozhodný krok smerom na otvorené priestranstvo. Nijaký blesk ju nezasiahol. Zhlboka sa nadýchla.

Rodičia za ňou prišli do nemocnice až o tri týždne po nehode. Jej matke trvalo dlho, kým sa zotavila z nervového zrútenia.

Frida si s obavami pomyslela, či ju matka tajne neobviňuje z toho, čo sa stalo. Nateraz však tieto pochybnosti vypustila z hlavy a bola šťastná, že vidí svojich rodičov. Ešte stále bola zašňurovaná do korzetu, ale aspoň mohla mierne otočiť a zdvihnúť hlavu, takže videla, ako sa k jej posteli blíži matka, zhrbená a celou svojou váhou opretá o otca, bez toho, aby sa pozrela napravo alebo naľavo. Keď uvidela Fridu, začala vzlykať. Počas celej návštevy

nepovedala ani slovo. V Guillermovej tvári sa črtalo zdesenie a bolesť.

„Bože môj, Frida,“ zašepkal. Chcel ju objať a pobožkať, ale zastavilo ho množstvo zariadení, ku ktorým bola pripojená. S bezmocným gestom sa odvrátil.

„Uzdravím sa, ocko,“ povedala. „Chcem ísť domov. Už to tu nevydržím. Nemôžeš s tým niečo urobiť?“

Videla, ako ním otriaslo. Guillermo vedel byť silný, keď chcel. Pre svoju dcéru by urobil čokoľvek.

„Ešte dnes sa porozprávam s lekármi,“ povedal.

„Ďakujem, otecko,“ usmiala sa.

O týždeň neskôr Fridu prepustili z nemocnice. Dvaja ošetrovatelia ju naložili na nosidlá a uložili do auta, ktoré si jej otec prenajal. Snažili sa ísť opatrne, ale nosidlá sa neustále kývali a jej telom prechádzali vlny bolesti.

Všetko jedno, len nech je konečne doma! Konečne znovu pocíti slnko na tvári a bude počuť spev vtákov v záhrade. Napriek bolesti sa usmiala. Po dlhom čase bola opäť šťastná a plná nádeje.

V prvý deň doma, keď ju v posteli vytlačili na terasu, bola takmer šťastná. Hrala sa so psami, nechala si pri-niesť kvety a ovocie a počúvala, ako kuchárka buchotá hrncami a popritom si vyspevuje. Zakaždým, keď matka prechádzala okolo jej lôžka, si potichu šomrala modlitby, niekedy sa k tomu prikradlo aj nežné slovo pre dcéru. O niekoľko týždňov neskôr sa Frida dokázala po prvý-

krát postaviť. Spočiatku zvládla len niekoľko krokov, ale časom nadobudla stratenú silu. Niečo však nebolo v poriadku. Státie bolo pre ňu neustále namáhavé, pretože bolesť v chrbte neustupovala.

Doktor Calderón, vzdialený príbuzný jej matky, si nevedel rady. „Musíme urobiť röntgenovú snímku chrbta. v nemocnici pravdepodobne niečo zanedbali.“

Frida si všimla znepokojený pohľad, ktorý si rodičia medzi sebou vymenili. Nešlo len o jej zdravie, ale aj o náklady spojené s mnohými návštevami lekára a ďalšími vyšetreniami.

Kapitola 3.

Jeseň 1926

Frida vyslovila tiché nadávky na adresu lekárov. Nikdy by nesúhlasila s takouto liečbou, keby vopred vedela, že sa bude rovnať mučeniu! V nehostinnej miestnosti hospicu Francés visela na hrubých lanách upevnených v strope zviazaná tak, aby sa nemohla ani pohnúť. Špičkami prstov na nohách sotva dočiahla na podlahu. Ortopéd, seňor Navarro, jej pod vedením doktora Calderóna upevnil hlavu a potom jej hornú časť tela obviazal bavlnenými obväzmi a natieral sadrou. Nanášal ďalšie a ďalšie vrstvy, pritláčal a natieral jej boľavé telo, až sa cítila celkom ako múmia. Teraz muselo zaschnúť brnenie, ktoré ju uzavrelo. Kým bez pohnutia čakala, predstavovala si, ako v detstve ležala na pomarančovník na terase rodičovského domu alebo ako sa s ostatnými deťmi závratnou rýchlosťou rútila na bicykli po strmej ulici na Plaza Hidalgo. Vždy bola najrýchlejšia a nedovolila, aby ju v niečom obmedzovali pády. Po istom čase ju ostatné deti prestali volať „krivonohá Frida“ a v priebehu rokov

sa jej radosť z pohybu stala súčasťou jej osobnosti. Och, aké krásne by bolo teraz len tak zdvihnúť ruky a tancovať!

„Ak sadra praskne, zákrok sa musí zopakovať,“ povedal jej doktor Calderón. Ak všetko pôjde dobre, po troch alebo štyroch mesiacoch budeš môcť opäť chodiť.

Na pokožke cítila chladnú vlhkosť schnúcej sadry a naskočili jej zimomriavky. Pomyslela si na Dostojovského, ktorého romány hltala jeden za druhým. Zachmúrenie našpúlila ústa. Dostojevskij bol majster v opisovaní vnútorného pekla. Bolo to príznačné. Aké upokojujúce by bolo, keby teraz mohli byť jej sestry pri nej a čítať jej. Lekári však Cristine a Matite nedovolili, aby s ňou zostali. Takže jediné, čo mohla robiť, bolo uniknúť do ríše spomienok. Zdalo sa jej, že cíti, ako jej vietor šľahá do tváre, akoby práve jazdila na bicykli. Aspoň v mysli mohla robiť, čo chcela, to jej nikto nemohol vziať. Načo sú mi nohy, keď môžem mať krídla?

Snažila sa rozhliadnuť po miestnosti, pokiaľ jej to nepozorná hlava dovolila. Žiadne okno. Nijaká zeleň, žiadny spev vtákov, ktorý by mohla počúvať. Videla len sivé dlaždice na stene pred sebou. Niektoré z nich boli popraskané. Rozptyľovala sa tým, že sa snažila v prasklinách rozoznať vzory a predmety, ako to rada robila s mrakmi na oblohe. Zrazu sa jej pred očami objavil obraz, veľkolepá maľba plná farieb, s usmievajúcimi sa ľuďmi, kvetmi a trepotajúcimi sa kolibríkmi vo všetkých farbách. Umelec, ktorý by takýto obraz namaľoval tu, priamo na

holé steny, rovno pred očami pacientov, ktorí tu viseli zo stropu a zúfalo hľadali rozptýlenie, takýto umelec by bol skutočným dobrodincom! Diego Rivera bol takýto človek. Pred niekoľkými mesiacmi, už dosť dávno, ho raz pozorovala pri práci a bola očarená jeho obrovskými, farebnými obrazmi, ktoré rozprávali celé príbehy a dali sa čítať ako kniha.

V spánkoch jej pulzovala krv, počula tlkot vlastného srdca. Špárovacia hmota medzi dlaždicami začala stekať a vlniť sa, sivá sa zmenila na hladkú červenú. Vyzeralo to trochu, ako keď sa pozerala priamo do slnka a potom pevne zavrela oči. Priestor sa zväčšoval, obrysy sa rozmazávali, zdalo sa, že sa rozširuje do dĺžky. Na chvíľu úplne vyčerpaná zatvorila viečka, ale okamžite sa jej srdce rozbehlo na plné obrátky a začala pociťovať nevoľnosť. Začali ju štípať oči. Už jej chýbali len slzy! Nedokázala si ich ani utrieť, rovnako ako nos. Už len pri pomyslení na to jej slzy tiekli ešte silnejšie. Prestala s tým bojovať. Slzy kvapkali na podlahu priamo pod ňou a rozlievali sa do jednotlivých škár.

Frida sa v to ráno obliekla obzvlášť starostlivo. Biela blúzka s vyšívaným výstrihom zakrývala nenávidený sadrový korzet. Chorú nohu mala schovanú pod dlhou kvetovanou sukňou. Každý, kto nevedel, aké ma doráňané telo,

by si mohol myslieť, že na jej posteli odpočíva kráľovná. Obklopila sa krásnymi vecami. Hlavu mala položenú na ľanovom vankúši a farebnou niťou bol na ňom vyšitý nápis *Corazón*, Srdiečko. Vedľa nej na nočnom stolíku ležali knihy a rúž. Na drevené čelo postele zavesila fotografie a farebné votívne obrázky, *retablos*. V rohu izby stála veľká klietka s dvoma zelenými papagájmi. Frida sa rozhliadla a bola spokojná. Bola pripravená na návštevu Alejandra, ktorý sa ohlásil na popoludnie.

Coyoacán bol od centra mesta vzdialený sotva hodinu cesty, ale pre ňu bolo mesto mimo dosah. Keď ju navštívili jej priatelia, zakaždým im kládla všelijaké otázky. Chcela vedieť všetko; v akých baroch boli, akú hudbu práve počúvali, s kým sa stretli, či ich obľúbený stánok na trhu ešte existuje, ktoré výstavy navštívili... Jej zvedavosť nepoznala hranice, pretože prostredníctvom príbehov svojich priateľov si mohla aspoň predstaviť, že tam bola aj ona. Pýtala sa aj na Alejandra, ale ich odpovede ju znepokojovali.

Už dlho ho nevidela, hoci mu písala nespočetné množstvo listov a naliehavo ho prosila, aby ju prišiel navštíviť. Aj ona mu predsa musela chýbať! Prečo neprichádzal tak často, ako len mohol? Veď boli milenci! Alebo s ňou nechcel mať nič spoločné, pretože bola chorá? V každom prípade sa snažila vyzeráť čo najzdravšie a najzvodnejšie, no celkom určite však nesmel vidieť hrubé obvazy obmotané okolo jej nôh.

Keď začula jeho kroky na terase, rýchlo vzala zrkadielko a rúž, o ktoré požiadala Cristinu, a namaľovala si pery. Potom sa snažila čo najmalebnejšie si ľahnúť na posteľ.

Keď vošiel do miestnosti, okamžite vycítila, že niečo nie je v poriadku. Bol odzbrojujúco krásny, vlasy mal sčesané dozadu, jeho chôdza bola pružná a energická. Avšak v jeho úsmeve bolo niečo, čo sa jej nepáčilo. Zastavil sa vo dverách, očividne zaujatý tým, čo videl.

„Frida, vyzeráš ako... myslel som si... hovorili mi o твоjich zraneniach a o tom korzete... ale ty mi pripadáš ako... Bože, si taká krásna!“

„Mal si prísť skôr, potom by si si ma mohol vychutnať skôr,“ povedala ironicky. Potom sa však naňho usmiala. Takže po nej opäť zatúžil, opäť ho očarila.

Alejandro sa nad ňu sklonil a zľahka ju pobožkal na obe líca. Objala ho a pritiahla si ho k sebe. Ako jej chýbala jeho vôňa! Aké príjemné bolo objímať ho! Mohla by tak zostať celé hodiny, ale Alejandro sa vymanil z jej náruče a sadol si na okraj postele. Chcela ho chytiť za ruky, ale on si ich schoval medzi kolená.

„Ako sa máš?“ spýtal sa. V jeho hlase bolo niečo formálne a rezervované.

Panebože, tváril sa, akoby bol na návšteve starej tety, a nie ženy, s ktorou by sa mal oženiť.

„Dost často som ti písala o tom, ako sa nudím a ako mi chýbaš, určite aspoň raz za týždeň.“

„Frida...”

Vzdychla si. S rezignovaným úsmevom povedala: „Pani Luna ma po tej nehode ešte nenavštívila.“ Tak zvykla hovoriť o svojej menštruácii. „Tá kovová tyč ma zneuctila. Predbehla ťa. Možno som už v druhom stave.“

„Myslel som si, že sa o to postaral už Fernandéz,“ povedal a ona v jeho slovách počula potláčaný hnev.

Zahryzla si do pery. O svojom flirte s Fernandézm mu povedala, pretože si myslela, že v ich vzťahu je najdôležitejšia úprimnosť. Trochu aj preto, že ho chcela vyprovokovať. Predsa jej teraz nebude vyčítať, že práve preto neprišiel skôr. Tento rozhovor sa jej akosi začal vymykať z rúk.

„Priniesol som ti knihy,“ povedal rýchlo a siahol po aktovke, ktorú položil vedľa posteľe.

„Ó, to je od teba milé. Už môžem opäť čítať bez toho, aby ma z toho rozbolela hlava. Už som prečítala všetky nemecké knihy z otcovej knižnice. Ukáž.“

Vedľa nej položil *Bielu veľrybu* od Hermana Melvilla a *Pýchu a predsudok* od Jane Austenovej.

Načiahla sa za jeho rukou a chcela si ju pritísnúť k perám.

„Frida, musím ti niečo povedať.“

A už je to tu! Len čo vstúpil, vycítila, že má niečo na srdci. Znepokojene pustila jeho ruku a podoprela sa predlaktami, aby sa mohla lepšie oprieť o vankúš. Keď to urobila, chrptom sa jej prevalila bolesť. Sykla a zhl-

boka sa nadýchla, no nešlo len o bolesť, mala aj strach z toho, čo jej chce povedať. „Dobre. Čo sa deje? No tak, vyklop to. Pravdu znesiem.“

„Chystám sa do Európy a budem tam študovať.“

Trhlo ňou a nemohla z neho spustiť oči. Tak to bolo ono! Keď bola ešte zdravá, s Alejandrom si všetko naplánovali. Chystali sa do Ameriky a Európy. On teraz odchádzal bez nej a snažil sa upokojiť svoje výčitky svedomia tým, že ju obvinil z nevery. To ju vrhlo priamo do hlbkej priepasti smútku.

„To bol náš sen,“ zašepkala.

Tentoraz k nej natiahol ruku on. „Znovu sa uzdravíš, ale chce to čas.“

„Ktorý ty nemáš...“

Vyčítavo sa na ňu zahľadel. „Si nespravodlivá. Moja teta v Berlíne ma pozvala, aby som prišiel. Môžem u nej zostať, kým budem v Nemecku. Inak by som si takúto cestu nikdy nemohol dovoliť. Čo by sme získali, keby som sa tejto cesty zriekol? Veď ani nevieme, kedy budeš znovu zdravá.“

„Kedy odchádzaš?“

„O dva týždne,“ zaváhal. „Musím už ísť. Ešte si musím zariadiť veľa vecí.“

„Prídeš sa so mnou rozlúčiť, však?“

„Samozrejme,“ odpovedal, ale z jeho pohľadu vyčítala, že klame.

Cez okno pozorovala, ako rýchlo prechádza naprieč dvorom a vychádza cez bránu na ulicu. Zdalo sa jej, že doslova cíti jeho úľavu. Tam odchádza moja láska, pomyslela si smutne. Ešte sa niekoľko minút dívala na bránu. Potom si chrptom ruky zotrela rúž. Jej ďalší sen sa práve premenil na prach. Nestane sa lekárkou, ani nepôjde do Európy. A nebude ani žiť s Alejandrom.

Cristina vstúpila do jej izby. „Už odišiel?“ spýtala sa. „To bola krátka návšteva. Fíha, priniesol ti knihy?“ Siahla po Jane Austenovej, ale potom ju odložila a vzala do ruky *Bielu veľrybu*. „Požičiaš mi ju? Ľudia ti stále nosia nejaké darčeky.“

„Ak chceš, môžeme si to vymeniť,“ odsekla.

Cristina zvrátila tvár. „Nemyslela som to tak,“ povedala zmierlivo, „len by som si niekedy priala, aby som mala aspoň trochu z tej pozornosti, ktorú všetci venujú tebe.“ Keď si všimla, aký na ňu sestra vrhla pohľad, rýchlo zmenila tému. „Pozri, bola som vzadu v sade a nazbierala som pre teba nejaké kvety.“ Na sestrinu posteľ položila niekoľko bugenvileí a malých modrých zvončekov. Ich jemná vôňa sa okamžite vzniesla k Fridinmu nosu. „Sú nádherné, také jemné a pritom plné života. Rýchlo mi podaj pero!“

„Aj papier?“

Frida pokrútila hlavou. Do ľavej ruky vzala jeden z drobných zvončekov, rozopla si blúzku a začala maľovať na nenávidený korzet. Tešila sa z toho, čo robí, a ku kvetom

pridala motýle, malé masky a hlavu jej obľúbeného papagája. Úplne ju to pohltilo a prestala, až keď v jej dosahu nezostalo žiadne voľné miesto. Stále som síce uväznená, ale aspoň v pestrofarebnom svete, pomyslela si, keď klesla späť do vankúšov. Až teraz znovu pocítila bolesť, ktorá jej prechádzala telom.

„To je očarujúce,“ povedal jej otec, keď ju prišiel večer ako zvyčajne pozrieť, „také plné života.“

„Snažím sa len urobiť svet okolo seba krajším. Okrem toho, keď maľujem, môžem zabudnúť na svoju bolesť. Radšej mi však povedz, čo si cez deň robil. Aká radosť ti vstúpila do života?“

Guillermo si opatrne sadol na okraj postele a zamyslel sa. „Išiel som na Zócalo a fotografoval som budovy na východnej strane. Vieš, ide o ten projekt pre vládu. Pozri, tajne som ti natrhal kvety žakarandy, stromu, ktorý stojí pred Národným palácom.“ S úsmevom pred ňu na prikrývku položil žiarivo fialové kvety. „Možno by si mohla namaľovať aj tieto.“ Počas rozprávania si prezeral malé kresby na jej korzete. „Ten korzet už nevyzerá tak hrozivo,“ povedal. Odrazu vyskočil. „Hneď som späť.“

Počula, ako sa vonku rozpráva s matkou, ale nerozumela, čo hovorí. O niekoľko minút sa vrátil s veľkým maliarskym kufrikom pod pazuchou, ktorý stál na policičke v jeho pracovni a ktorý ako dieťa túžila vlastniť.